

فقه روزه

تالیف

محمد محمود اوزی

سنی بوک - کتابخانہ مجازی اہل سنت

www.SunniBook.net

فهرست مطالب

شماره	عنوان	صفحه
1	حکم روزه در اسلام	3
2	فضیلت ماه مبارک رمضان	4
3	فضیلت روزه	5
4	فضیلت قیام و تراویح	7
5	اعمالی که شایسته است در ماه مبارک بر آن تأکید شود	9
6	مسایلی در مورد روزه	10
7	اذکار صحیح شبانه روز	15

حکم روزه در اسلام:

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنُسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَلَا مَضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ...

روزه یکی از ارکان و مبانی بزرگ اسلام است، خداوند می فرماید: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ.**

«ای کسانی که ایمان آورده اید، روزه بر شما فرض شده همچنان که بر امتهای قبل از شما فرض شده تا پرهیزکار شوید».

و می فرماید: **فَمَنْ شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ.**

«پس کسی که از شما در ماه رمضان حاضر باشد باید روزه بگیرد».

پیامبر ﷺ می فرماید: «بُنِيَ الْإِسْلَامُ عَلَى خَمْسٍ: شَهَادَةُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ وَإِقَامُ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءُ الزَّكَاةِ وَحَجُّ الْبَيْتِ وَصَوْمُ رَمَضَانَ».

اسلام بر پنج بنا استوار است، شهادت دادن به اینکه نیست معبودی که شایسته پرستش باشد بحق مگر الله و اینکه محمد فرستاده خداست و بر پا داشتن نماز و دادن زکات و حج خانه خدا نمودن و روزه رمضان گرفتن.

همه علماء متفقند که روزه ماه مبارک رمضان واجب است و اگر فردی وجوب آن را انکار نماید و یا مسلمانان را در مورد روزه رمضان به شک و تردید بیندازد و آن را به باد مسخره گیرد از اسلام خارج می شود، که این به معنی تکذیب خدا و پیامبر می باشد، به چنین شخصی باید دستور داده شود که توبه کند و در صورتی که از توبه سرباز زند مرتد شناخته خواهد شد و باید توسط حاکم اعدام و بدون انجام مراسم اسلامی در مورد او، خارج از مقابر مسلمین دفن شود تا بوی تعفن او مسلمانان را آزار ندهد.

فضیلت ماه مبارک رمضان:

رمضان موسمیست بزرگ که ثواب اعمال در آن زیادتیر و دروازه های خیر برای طالبان آن گشوده می گردد، رمضان ماه خیر و برکت و انفاق است. در قرآن از این ماه به نام هدایت کننده مردم یاد شده، اول آن رحمت، وسط آن آمرزش و آخر آن آزادی از آتش جهنم است. احادیث زیادی در بزرگی این ماه وارد شده، در صحیح بخاری و مسلم آمده است که پیامبر ﷺ فرمود: چون رمضان فرا رسد دروازه های بهشت باز شده و دروازه های دوزخ بسته می شود و شیاطین به زنجیر کشیده می شوند.

و چون اعمال خیر در این ماه زیاد می شود، و همچنین برای تشویق به انجام اعمال صالح دروازه های بهشت باز می گردد و برعکس چون اهل ایمان کمتر مرتکب گناه می شوند شیاطین به زنجیر کشیده می شوند و نمی توانند همچون دیگر ماهها به اهداف خود دست یابند.

خداوند پنج چیز را در ماه مبارک رمضان از خصوصیات امت اسلامی قرار داده است که عبارتند از:

1) خوشبو بودن دهان روزه دار نزد خدا که در اثر خالی بودن معده به وجود می آید و مردم آن را ناپسند می دانند که این نزد خدا از بوی مسک نیز بهتر است؛ زیرا که در اثر عبادت خدا پدید آمده، و هرچه ناشی از طاعت و عبادت خدا باشد نزد پروردگار محبوب است و خداوند خوبتر و بهتر از آن را به عبادت کننده می دهد.

2) استغفار ملائکه برای روزه داران تا هنگام افطار شان، ملائکه هایی که معصوم و مکرمند، راستی که این ملائکه های معصوم و مکرم قابلیت آن را دارند که دعایشان در حق روزه داران قبول شود و این خود دلالت بر بلند قدر بودن روزه داران می نماید.

3) خداوند هر روز بهشت خود را زینت می دهد و می فرماید: چیزی نمانده که بندگان نیکوکارم مشقت را از دوش بر افکنند و بسوی تو آیند. مشقت یعنی مشقت دنیا. خداوند هرروز بهشت را زینت می دهد تا بندگان را برای رسیدن بدان تشویق نماید.

4) در این ماه مبارک شیاطین به زنجیر کشیده می شوند و مانند دیگر ماهها نمی توانند به اهداف خود برسند و این از فضل خدا بر بندگان صالح می باشد که دشمنشان را زندانی کرده لذا ما مشاهده می کنیم که پرهیز کاران در این ماه نسبت به ماههای دیگر بیشتر رغبت به انجام اعمال خیر و دوری از گناه را از خود نشان می دهند.

5) خداوند در آخرین شب این ماه مبارک گناهان امت محمد ﷺ را می آمرزد بشرط اینکه حق این ماه مبارک مانند نماز و روزه را به جای آورده باشد. پس ماه مبارک رمضان برای کسیکه از گناهان دوری نماید و مشغول طاعت و عبادت شود نعمت بیست و بزرگ که شایسته است آنرا غنیمت شمارد.

فضیلت روزه:

روزه یکی از بهترین عبادات است؛ زیرا عبادت بیست که بر همه امتهای فرض گشته است خداوند می فرماید: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ**

«ای کسانی که ایمان آورده اید روزه بر شما فرض شده همچنانکه بر امتهای قبل از شما فرض شد تا پرهیزکار شوید».

واجب شدن روزه بر همه امتها دلالت بر عظمت و ارزشمند بودن این عبادت می کند، و اینکه روزه دارای ثواب و اجر بزرگی است. یکی از فضایل روزه بخشایش گناهان است. در صحیح بخاری و مسلم از ابوهریره روایت شده است که پیامبر ﷺ فرمود: «من صام رمضان ایماناً واحتساباً غُفِرَ له ما تقدّم من ذنبه» کسی که رمضان را در حال ایمان و اخلاص روزه بگیرد گناهان گذشته اش آمرزیده می شود. یعنی اینکه هیچ شکی در وجوب روزه و اجر و ثواب آن بدل راه ندهد و کراهیتی از وجوب روزه در دل نداشته باشد. خداوند در بین سایر عبادات روزه را مختص خود قرار داده است، در حدیث قدسی می فرماید:

«فإنه لي وأنا أجزى به» روزه برای من است و من پاداش آن را می دهم؛ زیرا که اخلاص در روزه ظهور می کند، که روزه سرّیست بین بنده و پروردگارش و هیچ کس جز خدا و روزه دار از آن اطلاع پیدا نمی کند، شخص روزه دار در جای خلوت به خوردنی و نوشیدنی دست می یابد و از آن امتناع می کند زیرا که می داند خدا از او مطلع است. و از جمله فضایل روزه این است که فقط خداوند مقدار اجر و ثواب آن را می داند و بس؛ زیرا که خداوند در حدیث قدسی که ذکر شد فرمود:

«وَأَنَا أَجْزَى بِهِ» من ثواب آن را می دهم و اندازه آن را ذکر نکرد و چون در روزه بردباری و مشقت وجود دارد اجر آن بی حساب است، خداوند می فرماید: ﴿إِنَّمَا يُؤَفِّقُ الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ «هر آینه به بردباران اجر بی حساب داده می شود».

یکی از فضایل روزه آن است که روزه همانند سپریست که بنده مومن با آن آتش جهنم را از خود دور می کند. رسول اکرم ﷺ می فرماید: «روزه سپریست (در مقابل دوزخ یا گناهان) و چون یکی از شما روزه باشد پس ناسزا نگوید و فریاد نکشد و با کسی درگیر نشود».

آن دو سروری که روزه دار از آن برخوردار است نیز از جمله فضایل روزه است پیامبر ﷺ می فرماید: «برای روزه دار دو سرور است که بدان شاد می گردد، چون افطار کند از افطارش خوشحال می شود و هنگام ملاقات با پروردگارش به روزه اش شاد می گردد.» اما خوشحالی او هنگام افطار به این دلیل است که از فضل خدا توانسته عبادت روزه را که از بهترین عبادات است به اتمام رساند، این موفقیت در حالی است که عده زیادی از آن محروم گشته اند. و اما خوشحالی او هنگام ملاقات با پروردگارش برای این است که اجر و ثواب خود را درحالی که شدیداً بدان احتیاج دارد کاملاً نزد خداوند می یابد که در این حال به روزه اش شادمان می شود.

و از جمله فضایل روزه شفاعت روزه دار برای روزه داران در روز قیامت است، از عبدالله بن عمر روایت شده است که پیامبر ﷺ فرمود: «روز قیامت روزه و قرآن شفاعت بنده می کنند، روزه می گوید پروردگارا خوراک و شهوت را از او منع کردم پس مرا شافع او گردان و قرآن می گوید: خواب شب را از او گرفتم پس مرا شافع او گردان، پس هر آندو شفاعت می کنند».

آنچه ذکر شد جزئی از فضایل روزه بود که تا انسان روزه را بطریقه صحیح و همراه با آداب آن و تقوا انجام ندهد آن فضایل نصیبش نمی گردد. پس کوشش کنیم تا روزه را بطریقه صحیح به انجام رسانیم.

فضیلت قیام و تراویح:

خداوند بندگان خود را به واجباتی مکلف نموده که جایز نیست در آن کوتاهی ورزند و به اضافه واجبات، آنها را به مستحباتی تشویق نموده است تا اعمالشان کاملتر شود و بیشتر به خدای عزّ وجلّ تقرّب یابند. از جمله اعمال اضافه بر واجب نماز شب است. خداوند بر پا دارندگان این نماز را می ستاید و می فرماید:

﴿وَالَّذِينَ يَمِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا﴾

«و از بندگان خدا کسانی هستند که شب را در حال سجده و قیام برای پروردگارشان احیا می کنند».

و پیامبر ﷺ می فرماید: «بهترین نماز بعد از نماز فرض نماز شب است». و می فرماید: «ای مردم! آشکارا سلام کنید و خوراک بدهید و هنگامی که مردم خوابند نماز گذارید که به سلامتی به بهشت وارد می شوید».

و نماز شب (قیام) در ماه مبارک رمضان از فضیلت و امتیاز خاصی برخوردار است. پیامبر ﷺ می فرماید: «من قام رمضان إيماناً واحتساباً غُفر له ما تقدم من ذنبه» کسی که قیام رمضان را از روی ایمان و اخلاص بجای بیاورد گناهان گذشته اش آمرزیده می شود. ایماناً یعنی این که ایمان به اجر و ثواب برای بر پاکندگان این نماز داشته باشد و احتساباً یعنی نماز شب را ریا کارانه نخواند بلکه برای حصول اجر و ثواب باشد. وقت نماز شب بعد از نماز عشاء شروع می شود و تا اول فجر ادامه می یابد. بر این اساس نماز تراویح نیز شامل نماز قیام است که مؤمن باید عاقل باشد و این فرصت بزرگ را غنیمت شمارد.

- چون نماز تراویح را طولانی می خواندند و بعد از چهار رکعت کمی به استراحت می پرداختند لذا این نماز به تراویح مشهور شد و اولین کسی که نماز تراویح را با جماعت در مسجد برگزار کرد پیامبر ﷺ بود. و چون شب های بعدی مردم زیاد به این نماز روی آوردند پیامبر از اینکه مبدا این نماز بر امتش فرض شود شب سوم یا چهارم برای نماز حاضر نشدند.

علماء در مورد عدد رکعات نماز تراویح اختلاف نظر دارند، بعضی از احادیث دلالت می دهد که نماز تراویح همراه با وتر سیزده رکعت است و بعضی از مسلمین بیست و سه رکعت و بعضی دیگر بیشتر از آن را می خوانند، صحیح ترین روایت در این مورد روایت امام بخاری از ام المومنین عایشه رضی الله عنها است که از ام المؤمنین درباره کیفیت نماز پیامبر ﷺ در ماه مبارک رمضان سوال شد و

فرمودند: پیامبر ﷺ در رمضان و غیر رمضان از یازده رکعت بیشتر نمی خواندند، اما مهم به آرامی خواندن نماز تراویح و رعایت خشوع در آن است، مسلمانان اوایل نماز تراویح را بسیار طولانی می خواندند.

سائب ابن یزید رضی الله عنه می گوید: قرائت امام به صدها آیه می رسید و تاجایی به طول می انجامید که با عصا می ایستادیم. و این خلاف چیز است که امروزه مشاهده می کنیم، نماز تراویح را چنان به سرعت می خوانند که نه تنها ستهای نماز را به جا نمی آورند بلکه آرام گرفتن که از ارکان نماز است نیز ترک می شود. علماء رحمهم الله گفته اند: سرعت امام تا اندازه ای که جماعت نتواند سنن نماز را بجای آورد مکروه است چه رسد که امام رکن نماز را که ترک آن باعث بطلان نماز می شود نیز بجای نیاورد. پس سعی کنیم نماز تراویح را در مساجد برگزار کنیم که امام نماز را به آرامی و با آداب و سنن بجای می آورد و برای انجام این نماز پر برکت حریص باشیم و شبهای رمضان را به لغو و انجام کارهای بیهوده ضایع نکنیم.

اعمالی که شایسته است در ماه مبارک بر آن تاکید شود:

1) قرائت قرآن کریم در این ماه از امتیاز خاصی برخوردار است؛ زیرا که تمامی قرآن در این ماه از لوح محفوظ به آسمان دنیا نازل شده و پیغمبر ﷺ هر سال یک بار قرآن را در ماه مبارک رمضان با جبرئیل علیه السلام مدارس¹ می کرد و در سال آخر از عمرش دوبار مدارس نمود. مسلمانان اوایل در این ماه مبارک زیاد به تلاوت قرآن مشغول می شدند.

امام مالک رحمه الله تدریس را ترک می نمود و به قرآن مشغول می شد، قتاده و ابراهیم نخعی در رمضان هر سه شب یکبار قرآن را ختم می کردند.

2) صدقه دادن: در صحیح بخاری و مسلم از ابن عباس رضی الله عنه روایت شده است که رسول الله ﷺ سخی ترین مردم بود، و در رمضان هنگامی که جبرئیل علیه السلام با او دیدار می نمود از هر وقت دیگر بخشنده تر بود.

3) اعتکاف نمودن در مسجد: یعنی نشستن در مسجد برای طاعت و عبادت خدا، پیامبر ﷺ ده روز آخر رمضان را اعتکاف می کردند. هدف از اعتکاف مشغول شدن به ذکر خدا و حصول ثواب و رسیدن به لیلۃ القدر است لذا لازم است اعتکاف کننده مشغول ذکر و عبادت و قرائت قرآن شود و از صحبتهای بیهوده پرهیزد اما اندک صحبتی که از ذکر و عبادت نباشد جایز است و اشکالی ندارد.

4) نماز شب (قیام) بخصوص دهه آخر و شبهای فرد آن؛ زیرا که لیلۃ القدر در یکی از این شبهاست، لیلۃ القدر شبی است که در آن قرآن نازل شده و عبادت در آن از عبادت هزار ماه بهتر است.

¹ یعنی اینکه جبرئیل می خواندند و پیغمبر گوش می دادند و بالعکس.

مسائلی در مورد روزه:

سوال: شخصی مبتلا به مرضی است که امید به بهبود آن نیست و نمی تواند روزه بگیرد حکم شرع در مورد چنین شخصی چیست؟

جواب: شخصی که مبتلا به مرضی است که امید به بهبودی آن ندارد و نمی تواند روزه بگیرد روزه بر او واجب نیست، اما بر او واجب است که در مقابل هر روزی که روزه نگرفته یک مسکین را خوراک بدهد و آن را به دو طریق می تواند انجام دهد اول اینکه نهار یا شامی را در خانه می پزد و مساکین را دعوت می کند.

دوم اینکه خوراک را خشکه به مساکین تقدیم می کند که مقدار آن مقابل 600 گرم برای هر مسکین از نوع خوراکی که غالباً مردم محل از آن استفاده می کنند می باشد.

سوال: آیا استفراغ نمودن در روزه مؤثر است؟

جواب: استفراغ کردن اگر عمدی باشد روزه را باطل می کند و در صورتی که عمدی نباشد به گونه ای که استفراغ بر وی غلبه کند روزه باطل نمی شود. و اگر شخصی احساس کرد که تا چند لحظه دیگر معده اش غذا را به بیرون خارج کرده و استفراغ بر او غلبه می کند در این حالت هیچگونه عکس العملی از خود نشان ندهد چون اگر به اخراج شدن غذا کمک کند روزه اش باطل می شود و اگر آن را فرو نشاند به بدنش ضرر می رساند پس بگذارد بدن کار خودش را انجام دهد در این حال اگر استفراغ بر او غلبه کرد روزه اش باطل نمی شود.

سوال: آیا برای روزه دار استعمال اسپرئی که برای تنگی نفس بکار برده می شود جائز است؟

جواب: استعمال اسپری برای روزه دار جایز است و روزه را باطل نمی کند؛ زیرا ماده ای که از آن خارج می شود بخار است و به معده نمی رسد.

سوال: مسافت سفری که می توان با آن روزه نگرفت چقدر است؟

جواب: مسافتی است که بتوان با آن نماز را قصر کرد یعنی معادل (83) کیلومتر.

سوال: حکم کسی که در رمضان با همسر خود جماع کند چیست؟

جواب: چنین شخصی مرتکب گناه شده است و بر وی واجب است که برده ای را آزاد کند، اگر نتوانست شصت روز پی در پی روزه بگیرد و چنانکه از روزه گرفتن نیز عاجز بماند شصت مسکین را خوراک بدهد. زن نیز اگر با رضایت و بدون اکراه تسلیم شده باشد شامل حکم مذکور می شود.

سوال: آیا بر زن و مردی که در روز رمضان و در حال سفر جماع کنند کفاره لازم است؟

جواب: بر آنها کفاره لازم نیست چون جایز است که مسافر روزه نگیرد، حال خواه روزه را با خوردن قطع نماید یا باجماع.

سوال: آیا دانش آموزان و دانشجویان می توانند به خاطر امتحاناتشان روزه نگیرند؟

جواب: جایز نیست؛ زیرا که ضرورتی ندارد و می توانند شب به مراجعه دروس خود پردازند.

سوال: آیا بر زنان و دخترانی که در حال عادت ماهیانه هستند روزه واجب است؟
جواب: نه تنها که روزه بر آنها واجب نیست بلکه جایز نیست روزه بگیرند و واجب است که بعد از رمضان در حالت پاکی قضا نمایند.

سوال: آیا در روز رمضان استعمال عطر جایز است؟
جواب: استعمال و بو کردن عطر در رمضان اشکالی ندارد مگر بخور که استنشاق آن جایز نیست چونکه دودش وارد معده می شود.

سوال: آیا دواي غرغره روزه را باطل می کند؟
جواب: در صورتی که دوا پایین نرود روزه را باطل نمی کند.
سوال: آیا فرو بردن آب دهان و بلغم باعث بطلان روزه می شود؟
جواب: این عمل روزه را باطل نمی کند.

سوال: آیا با تزریق سوزن/پیچکاری روزه باطل می شود؟
جواب: تزریق سوزن بردو نوع است یک نوع که جای خوراک را می گیرد و انسان را از غذا مستغنی می سازد، اینگونه تزریقات روزه را باطل می کند اما تزریقاتی که جای غذا را نمی گیرد و فقط به هدف علاج استعمال می شود روزه را باطل نمی کند.

سوال: آیا قطره چشم و گوش و بینی سبب باطل شدن روزه می شود؟
جواب: استعمال قطره های نامبرده در صورتی که به معده برسد روزه را باطل می کند اما اگر به معده نرسد روزه را باطل نمی نماید گرچه طعمش را در حلق احساس کند.

سوال: آیا روزه دار می تواند غسل جنابت را تا بعد از اذان صبح و قبل از طلوع آفتاب به تأخیر اندازد؟

جواب: این عمل جایز است و نقصی در روزه پدید نمی آورد.
سوال: پیامبر ﷺ می فرماید: «سحری کنید حقا که در سحریها برکت است» مقصود از این برکت چیست؟

جواب: مقصود از برکت در این حدیث برکت شرعی و بدنیست، اما برکت شرعی همان اطاعت از امر پیغمبر ﷺ در سحری خوردن می باشد و برکت بدنی در این است که روزه دار با سحری خوردن بدن خود را برای روزه داری قوت می دهد.

سوال: شخصی بعد از سحری خوردن متوجه می شود که اشتباه کرده و سحری را بعد از طلوع فجر خورده است حکم روزه او چیست؟

جواب: روزه اش صحیح است؛ زیرا که این کار عمدی نبوده است.

سوال: علامات ليلة القدر چیست؟

جواب: از جمله علامات لیلة القدر آن است که آن شب شبی است آرام و شخص مؤمن دلش آرام می گیرد و برای انجام کار خیر رغبت بیشتری به او دست می دهد و صبح لیلة القدر آفتاب صاف و بدون شعاع طلوع می کند.

سوال: آیا نیت هر شب، برای هر روز روزه واجب است؟

جواب: برای هر روز روزه رمضان باید از شب قبلاً نیت کرده شود و سحری خوردن خود نیت به روزه گرفتن است؛ زیرا که او برای سحری از خواب بلند نمی شود مگر اینکه قصد روزه داشته باشد.

سوال: زکات فطر از چه چیزی باید باشد و مقدار آن چقدر است؟

جواب: زکات فطر باید از نوع خوراکی باشد که اکثریت اهل محل از آن استفاده می کنند و بر هر فرد مسلمان واجب است که زکات فطر خود و فطر کسانی که مخارج آنها را عهده دار است به فقرا و مساکین بدهد، مقدار آن دو کیلو و چهل گرم است، وقت آن از غروب آفتاب روز آخر رمضان شروع می شود و تا نماز عید نیز ادامه دارد و به تأخیر انداختن آن تا بعد از نماز عید حرام است، در مذهب شافعی می توان آن را از اول رمضان اخراج نمود و تا غروب روز عید نیز ادامه دارد.

سوال: آیا سخن گفتن به حرام روزه را باطل می کند؟

جواب: خداوند می فرماید: ﴿يَتَأْتِيهَا﴾ الَّذِينَ ءَامَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ ﴿لَعَلَّكُمْ﴾

ای کسانی که ایمان آورده اید روزه بر شما فرض شده همچنانکه بر امتهای قبل از شما فرض شده تا پرهیزکار شوید. پس حکمت از وجوب روزه حصول تقواست و تقوا یعنی دوری از حرام و انجام واجب. پیغمبر ﷺ می فرماید: «کسی که سخن دروغ و عمل به آن را ترک نکند پس خداوند تعالی نیازمند آن نیست که خوردنی و آشامیدنی خود را ترک کند».

بر این اساس دوری از حرام مانند دروغ، غیبت، خرید و فروش حرام و امثال آن نسبت به روزه دار مورد تأکید قرار گرفته است و اگر انسان در ماه مبارک رمضان از تمامی محرمات دوری کند بقیه سال نیز موفق به دوری از آنها خواهد شد. اما در مورد تاثیر سخن حرام در روزه باید بگوییم که روزه را باطل نمی کند اما از اجر روزه می کاهد و ممکن است تمامی اجر روزه را ضایع نماید.

الحمد لله الذی تتم بنعمته الصالحات و صلی الله علی نبینا محمد و آله و صحبه و سلم.

اذکار صحیح شبانه روز:

هنگام سوار شدن حیوان یا وسایل نقلیه:

1. بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ «سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرْنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ وَإِنَّا إِلَى رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ» الحمد لله (3 مرتبه) الله اکبر (3 مرتبه) «سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي، فَاعْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ». (ترمذی)

بسم الله الحمد لله، پاک است ذاتی که بدون توانایی ما این (وسیله) را بر ایمان مسخر ساخت و یقیناً ما بسوی پروردگارمان باز گردانیده خواهیم شد، الحمد لله (3 مرتبه) الله اکبر (3 مرتبه). پاک هستی تو ای پروردگار من، بر خود ستم کردم پس بیا مرز مرا که یقیناً کسی گناهان را نمی آمرزد مگر تو. (2) هنگام داخل شدن به مسجد اول پای راست.

«أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسَلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ». (ابوداود)

پناه می برم بخداوند بزرگ و به وجه (ذات) نیکویش و به سلطه ازش از شیطان رانده شده. (و بعد دو رکعت نماز تحية المسجد بخواند).

(اگر کسی از شما به مسجد وارد شد ننشیند تا وقتی دو رکعت نماز بخواند) (بخاری)

(3) هنگام شنیدن اذان:

اگر ندای اذان را شنیدید همانطور که موذن می گوید بگویید. (مسلم)

(4) بعد از اذان:

«اللَّهُمَّ رَبِّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً الَّذِي وَعَدْتَهُ». (بخاری)

خداوند! پروردگار این دعوت کامل و نماز استوار، بده به محمد ﷺ قربت و برتری و بر انگیز او را در مقام محمودی که وعده اش کرده ای. (منظور از وسیله یا مقام محمود مکان شفاعت در بهشت است که فقط یکی از بندگان را حاصل می شود که إن شاء الله رسول ما حضرت محمد ﷺ خواهد بود).

(5) بعد از نماز فریضه:

«اللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ» (ابوداود)

خداوندا کمکم فرما بر ذکر و سپاس گفتنت و بهترین عبادتت. و بعد قرائت آیه الکرسی و معوذات.

(6) هنگام خروج از مسجد: اول پای چپ

«اللهم صل على محمد، اللهم إني أسألك من فضلك» (مسلم)

پروردگارا درود بفرست بر محمد صلی الله علیه وسلم، پروردگارا بدرستی که من خواستار نیکی و احسان از تو هستم.

7) هنگام داخل شدن خانه:

«اللهم إني أسألك خير المولج وخير المخرج بِسْمِ اللَّهِ وَلَجْنَا بِسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا وَعَلَى اللَّهِ رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا»
سپس بر اهل خانه سلام کند. (ابوداود)

پروردگارا بدرستی که می خواهم از تو بهترین ورود و بهترین خروج، بنام خدا وارد شدیم بنام خدا خارج شدیم و برخداوند پروردگارمان توکل نمودیم.

8) هنگام خوردن و آشامیدن:

اگر کسی خواست غذا بخورد اسم خدا را ببرد و اگر فراموش کرد که در اول آن ذکر کند پس بگوید: «بسم الله أوله وآخره» (ترمذی)

9) در انتهای خوردن و نوشیدن:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا الطَّعَامَ وَزَوَّجَنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ» (حاکم)

ستایش خداوندی را که با این غذا اطعام نمود و آنرا بدون قدرت و توانایی از خودم روزیم کرد.

10) نماز توبه:

هربنده ای که مرتکب گناهی شود و سپس وضوء نیکویی بگیرد و دو رکعت نماز بخواند و آمرزش بخواهد حقاً خداوند او را می بخشد. (احمد)

11) هنگام عطسه:

اگر کسی عطسه زد بگوید الحمد لله و برادر مسلمانش به او بگوید یرحمک الله و اوهم بگوید یهدیکم الله ویصلح بالکم (بخاری)

12) هنگام دیدن شخص مبتلا به مرض:

«الحمد لله الذي عافاني مما ابتلاك به وفضلني على كثير ممن خلق تفضيلا» (ترمذی).

سپاس خداوندی که تندرستی بخشید مرا از آنچه که تو را بدان مبتلا نموده و بر بسیاری از مخلوقاتش برتریم داد.

13) در پایان هر مجلس: (نشست و درخواست)

«سبحانک اللهم وبحمدک أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرک وأتوب إليك» (ترمذی)

پاک و منزّه هستی تو ای خداوند و تو را حمد گویم و شهادت میدهم که معبودی جز تو نیست و به تو استغفار و توبه می کنم.

14) کسی که ده مرتبه سوره اخلاص را بخواند خداوند برای او قصری در بهشت بنا می نهد.

(احمد)

15) کسی که گفت سبحان الله العظيم وبحمده درخت خرمایی در بهشت برای او کاشته می شود.

(ترمذی)

16) هنگام خوابیدن:

«بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتْ وَأَحْيَا اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ» 3 مرتبه (بخاری)

بانام تو خداوندا می میرم و زنده می شوم خداوندا نجات بده مرا از عذابت در روز بر انگیختن بندگان. و بعد از آن آیه الكرسي و المعوذات را که شامل سوره اخلاص و فلق و ناس می شود بخواند.

17) هنگام بیدار شدن از خواب:

«الحمد لله الذي أحيانا بعد ما أماتنا وإليه النشور» (بخاری)

ستایش خداوندی که ما را بعد از مرگ زنده نمود و بازگشت بسوی اوست روز رستاخیز (زنده شدن مردگان).

18) هنگام ورود به توال (اول پای چپ)

«بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخَبَائِثِ».

بسم الله خداوندا همانا بتو پناه می برم از پلید و پلیدان (منظور از خبث اجنه و شیاطین مذکر و از خبائث مؤنث آنهاست).

19) هنگام خارج شدن از توال: (اول پای راست)

«غُفْرَانِكَ» (ترمذی)

آمرزش می طلبم.

20) قبل از وضو: «بِسْمِ اللَّهِ»

21) بعد از وضو: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اللَّهُمَّ اجْعَلْنِي

مِنَ التَّوَّابِينَ وَاجْعَلْنِي مِنَ الْمُتَطَهِّرِينَ».

شهادت می دهم که نیست هیچ معبود حقی جز خدای یگانه و شریکی برای او نیست و شهادت می دهم که محمد بنده و فرستاده اوست خداوندا مرا از جمله توبه کنندگان و پاکان قرار بده.

23) هنگام لباس پوشیدن: «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَسَانِي هَذَا وَرَزَقْنِيهِ مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةَ».

حمد خداوندی که مرا با این لباس پوشاند و آنرا بدون نیرو و قدرتی از خودم روزیم نمود.

24) هنگام خروج از خانه: «بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ».

بسم الله توکل بر خدا نمودم (کارهایم را به خدا وا گذاشتم) و هیچ نیرو و قدرتی نیست مگر نیرو و قدرت الله.

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ»